

секційне засідання:

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

Брік С.В.

к. е. н., доцент кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

Пилипчук А.С.

студентка кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

**ПОРІВНЯННЯ МІЖНАРОДНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ
СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ**

Вступ України до Світової організації торгівлі зробив вкрай необхідним реформування та вдосконалення бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів. Світова облікова практика спирається на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО), в той час як вітчизняна – на Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(с)БО). Серед українських науковців слід визначити Т. Кондрашову [6], Ф. Бутинця, М. Ляшенко [5] та ряд інших дослідників, які займалися питаннями гармонізації обліку національних та міжнародних стандартів.

Оскільки запаси є однією з головних складових активу балансу, і відповідно, впливають на фінансовий результат, то багато науковців приділяють увагу питанню їхнього визначення, оцінки та обліку.

Метою даних тез є порівняльний аналіз бухгалтерського обліку запасів згідно з П(с)БО № 9 "Запаси" та МСБО № 2 "Запаси", який є його міжнародним аналогом, а також виявлення спільних та відмінних рис задля досягнення гармонізації між ними.

Для досягнення гармонії національних та міжнародних стандартів

бухгалтерського обліку, перш за все, необхідно виявити ряд суперечностей і розбіжностей, що виникають між ними. Тому слід проаналізувати розбіжності МСБО № 2 і П(с)БО № 9 за наступними ознаками: визначення термінів, оцінка запасів, формування собівартості та ін.

У вітчизняному положенні визначено порядок визнання, оцінки та документального оформлення руху запасів, а в міжнародному аналізі більш уваги приділяється визначенню термінів, пов'язаних із використанням запасів [7, с.17]. Тому, на думку авторів, П(с)БО № 9 необхідно доопрацювати в контексті тлумачення термінів, що безпосередньо стосуються запасів.

Необхідно зауважити, що визначення запасів у П(с)БО № 9 та МСБО № 2 майже ідентичне. За винятком того, що в останньому пункті, крім споживання у виробничому процесі або в ході надання послуг, зазначене можливе споживання запасів у керуванні підприємством.

У п. 1 МСБО № 2 [2, с.2] зазначено, що даний стандарт не застосовується до: незавершеного виробництва за будівельними контрактами, включаючи прямо пов'язані з ними контракти з надання послуг; фінансових інструментів; біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю. Отже, у п. 1 МСБО № 2 не сказано про запаси, що використовуються під час здійснення капітальних інвестицій. Тобто, будівельні матеріали, що перебувають на балансі підприємства і використовуються, наприклад, у процесі здійснення будівництва господарським способом, так само відносяться до запасів.

Слід зауважити, що у МСБО № 2, як і в П(С)БО № 9, до запасів відносяться готова продукція і незавершене виробництво. Взагалі визначення вартості запасів є головною метою МСБО № 2, як сказано в самому стандарті, що підкреслює значення даного процесу.

Відповідно до п. 6 МСБО № 2, запаси слід вимірювати за найменшим із двох показників – собівартістю або чистою вартістю реалізації [1, с. 2]. Деякі відмінності між МСБО № 2 та П(С)БО № 9 в оцінці запасів можна

проілюструвати у вигляді таблиці, що наведена нижче.

Таблиця. Порівняння міжнародних та національних стандартів обліку запасів

П(с)БО № 9 "Запаси"	МСБО № 2 "Запаси"
Оцінка запасів на дату балансу	
Найменша з двох оцінок: первинна вартість або чиста вартість реалізації	Чиста вартість реалізації
Оцінка запасів при надходженні	
<p>Собівартість формують:</p> <p>1. У разі придбання в постачальника: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за винятком непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати.</p> <p>2. У разі виготовлення власними силами: витрати, що утворюють виробничу собівартість, визначену за П(с)БО № 16 "Витрати".</p> <p>3. У разі внесення до статутного капіталу: справедлива вартість, погоджена із засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первинної вартості запасів, придбаних у постачальника.</p> <p>4. У разі безоплатного отримання: справедлива вартість.</p>	<p>Собівартість формують:</p> <p>1. Витрати на придбання: ціна придбання; мита та інші податки; витрати на транспортування; вартість робіт із навантаження та розвантаження та інші витрати.</p> <p>2. Витрати на переробку: витрати, безпосередньо пов'язані з одиницею виробництва.</p> <p>3. Інші витрати, якщо вони мали місце в процесі доставки до їх теперішнього місця розпакування та приведення до теперішнього стану.</p> <p>До собівартості не включаються: понаднормативні суми відходів матеріалів, оплата праці або інші виробничі витрати; витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для наступного етапу виробництва;</p>

<p>5. У разі отримання в результаті обміну на подібні активи: балансова вартість переданих запасів.</p> <p>6. У разі отримання в результаті обміну на неподібні активи: справедлива вартість отриманих запасів.</p> <p>До собівартості не включаються: понаднормові витрати і нестачі запасів; відсотки за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші витрати</p>	<p>адміністративні накладні витрати, не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місця розташування та приведення у теперішній стан; витрати на продаж</p>
<p>Оцінка запасів при вибутті</p>	
<p>Собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, нормативні затрати; ціни продажів.</p>	<p>Метод конкретної ідентифікації, середньо-зважена собівартість, собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), метод роздрібних цін, нормативні витрати</p>

Таким чином, облік виробничих запасів у міжнародній практиці має певні особливості та дещо відрізняється від національного обліку України і зумовлений особливостями національного обліку та нормативно-правовою базою.

Отже, на підставі порівняльної характеристики МСБО № 2 та П(с)БО № 9 слід зауважити: євроінтеграція України вимагає гармонізації зазначених нормативних документів. Оскільки МСБО вбирають у себе позитивний досвід багатьох країн, на думку авторів, було б доречно почати вдосконалення національних стандартів або ж надати міжнародним стандартам статус національних. Це привело б до полегшення співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами. Але в разі узгодження П(С)БО та МСБО потрібно

проаналізувати, до чого це може призвести в кінцевому результаті, оскільки МСБО також мають певні недоліки, а економіка України має ряд особливостей, не характерних для інших європейських країн.

Література: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 "Запаси" : Наказ Міністерства України від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nibu.factor.ua. 2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / за ред. С. Ф. Голова. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2009. – 1 024 с. 3. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посібн. / М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с. 4. Косовиць Л. Облік запасів за МСФЗ / Л. Косовиць // Головбух. – 2008. – № 35. – С. 17–23. 5. Ляшенко М. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / М. Ляшенко // Школа бухгалтера. – 2007. – № 16. – 28 с. 6. Кондрашова Т. Міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку: порівняльна характеристика / Т. Кондрашова, О. Соболева // Економіка. – 2009. – № 4. – С. 16–20. 7. Квітко С. Облік запасів за національними та міжнародними стандартами / С. Квітко, А. Мосумова // Економіка розвитку. – 2013. – № 1. – с. 17 – 22.